

геоструктур території України / О. О. Комлев // Фіз. географія та геоморфологія. – 2010. – Вип. 60. – С.18-23. **10.** *Комлев О. О.* Значення палеогеоморфології для розвитку теорії геоморфології і загальної теорії Землі / О. О. Комлев // Географічна наука і практика : виклики епохи : мат. Міжн. наук. конф., присв. 130-річчю географії у Львівському університеті. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. І. Франка, 2013. – Т. 2. – С. 207-211.

Комлев О. О., Довніч О. С. Регіональні геоморфологічні дослідження (морфохронодинамічний напрямок). Регіональні дослідження в геоморфології історично визначаються основними на даний час концепціями і парадигмами. Нинішні морфогенетична і морфодинамічна концепції не відповідають досягнутому теоретичному рівню геоморфології і інших наук, накопиченому нею фактичному матеріалу, можливостям у вирішенні багатьох глобальних і регіональних проблем. Розглядається нова узагальнююча концепція геоморфології – морфохронодинамічна: теорія, методологія, прикладні напрямки, досвід її використання в регіональних геоморфологічних дослідженнях історико-динамічних басейнових геоморфосистема.

Ключові слова: регіональні дослідження, теорія геоморфології, морфохронодинамічна концепція, історико-динамічні басейнові геоморфосистеми.

Komlev A. A., Dovnich A. S. Regional geomorphological researches (morphochronodynamic direction). Regional studies in geomorphology historically determined at present the main concepts and paradigms. The current concept of morphogenetic and morphodynamic not correspond to the achieved level of theoretical geomorphology and other sciences, gained her actual datas, capabilities in decision of many global and regional problems. We consider the new concept of generalization geomorphology – morphochronodynamic: theory, methodology, experience using its in regional geomorphological studies of historical and dynamic basin geomorphosystems.

Keywords: regional studies, theory of geomorphology, morphochronodynamic conception, historically-dynamic basin geomorphosystems.

Комлев А. А., Довнич А. С. Региональные геоморфологические исследования (морфохронодинамическое направление). Региональные исследования в геоморфологии исторически определяются основными в данное время концепциями и парадигмами. Нынешние морфогенетическая и морфодинамическая концепции не отвечают достигнутому теоретическому уровню геоморфологии и других наук, накопленным ею фактическим данным, возможностям для решения многих региональных и глобальных проблем. Рассматривается новая обобщающая концепция геоморфологии – морфохронодинамическая: теория, методология, прикладные направления, опыт ее использования в региональных геоморфологических исследованиях историко-динамических бассейновых геоморфосистема.

Ключевые слова: региональные исследования, теория геоморфологии, морфохронодинамическая концепция, историко-динамические бассейновые геоморфосистемы.

Надійшла до редколегії 29.11.2014

УДК: 911.9 (477):377

Танасійчук О. Ю.

*Київський національний університет
імені Тараса Шевченка*

ЛАНДШАФТНО-РЕКРЕАЦІЙНА СИСТЕМА ЯК ОБ'ЄКТ КОНСТРУКТИВНО-ГЕОГРАФІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Ключові слова: конструктивна географія, об'єкт, модель, конструкт, ландшафтно-рекреаційна система, функції, структура

Актуальність дослідження. В наш час вже достатньо повно вивчені компоненти та системно-структурні складові природного й техногенно-суспільного блоків складної взаємодії людства зі своїм природним середовищем, зокрема в

сфері рекреаційної діяльності. Напрацьовані методи оцінювання й певного прогнозування наслідків їх просторово-часового накладання. Та закономірності функціонування поєданого антропогенно-природного утворення – ЛРС – виявилися набагато складнішими, як очікувалось; очевидно, для їх вирішення необхідні докорінно інші, якісно інші підходи. Насамперед вони повинні бути конструктивними.

Мета статті – розглянути ландшафтно-рекреаційну систему як об'єкт дослідження конструктивної географії.

Для досягнення мети поставлені наступні завдання: з'ясувати об'єкт дослідження конструктивної географії, визначити вимоги конструктивної географії до об'єкту дослідження, обґрунтувати поняття «ландшафтно-рекреаційна система», поглибити теоретичні основи дослідження ЛРС, з'ясувати загальні структуру та функції ЛРС як об'єкту дослідження конструктивної географії.

Аналіз попередніх публікацій. Теоретико-методологічною конструктивно-географічною основою дослідження є наукові ідеї, викладені в працях вітчизняних та зарубіжних вчених-географів, зокрема І. П. Герасимова, В. М. Солнцева, В. С. Преображенського, О. М. Маринича, П. Г. Шищенко, Л. Г. Руденка, О. Ю. Дмитрука, В. М. Петліна, Г. І. Швєбса, К. А. Позаченюк.

Теоретико-методологічною основою дослідження ландшафтно-рекреаційної складової ЛРС є роботи Геренчука К. І., Мількова Ф. Н., Арманда Д. Л., Пашенка В. М., Гродзинського М. Д., Денисика Г. І.; та рекреаційної складової ЛРС – роботи Преображенського В. С., Веденіна Ю. О., Мироненко М. С., Твердохлебова І. Т., Бейдика О. О., Масляка П. О., Ніколаєнка Д. В., Фоменко Н. В. та ін.

Для вирішення поставлених завдань були використані загальні методи наукового пізнання, та методи, що застосовуються в конструктивній географії. Методи структурно-логічного узагальнення дозволили вдосконалити понятійний апарат; системного підходу – розглянути структуру та функції ландшафтно-рекреаційної системи (ЛРС) як об'єкту дослідження конструктивної географії; моделювання – показати функціонування та взаємодію складових ЛРС.

Сучасну конструктивну географію цікавить об'єкт дослідження – ландшафтно-господарські системи, наближені до природно-господарських територіальних систем, в яких природна і техногенна складові не протиставлені, а навпаки, взаємодіють у напрямку вписування системи в довкілля [10].

Зокрема, О. М. Маринич та П. Г. Шищенко пропонують в основу реалізації завдань природокористування покласти їх географічне обґрунтування, яке передбачає [12]:

- розгляд природокористування як найважливішої складової взаємодії суспільства й природи;
- аналіз і картографування природи не тільки за її компонентами й окремими ресурсами, а й за сукупностями – територіальними поєднаннями;
- дослідження природно-територіальних комплексів і природних процесів з огляду на антропогенні фактори;
- аналіз цілісності взаємозв'язків матеріального виробництва й людини;
- багатосторонній аналіз комплексоутворення, властивого виробничим силам, і закономірностей їх територіального розміщення;
- розробку наукових основ раціонального природокористування, географічного прогнозування й заходів відвернення несприятливих екоситуацій;
- розробку конструктивно-географічних рекомендацій з раціонального природокористування.

Для наукової бази проектів природокористування необхідний комплексний ландшафтний аналіз (полягає у виявленні функціональних, історичних,

структурних, організаційних та інших рис природно-територіальних комплексів, які є проектно-планувальними факторами) для врахування взаємовідношень техногенного впливу з природно-ресурсним потенціалом ландшафту.

Географами (українськими) реально оконтурено об'єкт дослідження конструктивної географії – усе різноманіття природних, антропогенномодифікованих та антропогенних територіальних систем. А також методи їх дослідження – сукупність різноманітних географічних конструктів, тобто конструювання.

Виклад основного матеріалу. Об'єкт дослідження – це матеріальні речі, їх відношення та властивості, на які спрямована певна науково-пізнавальна діяльність (рефлексія).

Усукупненим терміном від об'єктів дослідження є об'єкт науки. У загальнонауковому розумінні – це те, що вивчає певний науковий напрям, тобто сукупність матеріальних і/або духовних структур, явищ та їх моделей, у тому числі, моделей перетворення (проекти). Тут ми стикаємося з таким якісно новим об'єктом дослідження, як різноманітні моделі.

Модель (від фр. *modele*, від лат. *modulus* – міра, мірило, зразок – як термін використовували у будівельному мистецтві ще у XVI ст. до н. е.) – це матеріальне або нематеріальне утворення, теорія, закон, гіпотеза ідея, карта, схема, формула, інші ідеальні образи чи знакові конструкції, інша система, які приймаємо за аналог досліджуваного об'єкта, певні властивості яких умовно вважаємо ідентичними з властивостями оригіналу, та які сприяють досягненню мети моделювання.

Загальними вимогами до об'єкту дослідження конструктивної географії виступають [17]:

- об'єктивність – властивість, яка характеризує будь-який конкретний предмет або явище, і полягає в їхній незалежності від людської свідомості;
- географічність – властивість природних і природно-антропогенних систем займати певний простір в межах ландшафтної оболонки Землі та володіти певною географічною структурністю та механізмами;
- комплексність – взаємозалежна єдність компонентів, дій, властивостей, які складають комплекс;
- системність – полягає в тому, що динаміка всіх елементів системи скоординована і спрямована на підтримання її існування, відносної замкнутості, цілісності та сфокусована на здійснення інтегральних системних функцій;
- екологічність – властивість природних систем взаємодіяти з середовищем і підтримувати себе в стані гармонійного розвитку;
- складність – властивість ієрархічного багаторівневого утворення, що різнобічно вивчається сукупністю географічних наук, характер структури, взаємозв'язків і відношень у якому суттєво залежить від ступеня розвитку науки і засобів дослідження, які вона використовує;
- синергетичність – здатність відкритих дисипативних систем до самоорганізації, наслідком чого може бути поява властивостей, якими не володіє жодна з її частин.

Об'єкт дослідження конструктивної географії підноситься на значно вищий рівень у вивченні природних і природно-антропогенних закономірностей вимогою системності.

«Конструкт» – вихідний термін при з'ясуванні реального об'єкту конструктивної географії. Дане поняття є ключовим як для загальної конструктивної географії, так і для самого конструктивного методу, який вже є міжгалузевим.

Тобто «конструкт» – модельне утворення, яке відображає закономірності просторово-часової організації певного об'єкту і за допомогою якого здійснюється оцінка правильності знань про певні властивості, процеси, явища, що з ним реально відбуваються [17].

Отже, конструктивність з'являється лише тоді, коли досліджуємо закономірності просторово-часової організації об'єкту, реалізовані у певних конструктивних моделях.

Підкреслимо, що конструкт, як модель, окрім відображення об'єкту дослідження, й сам може виступати в його ролі. Тут ми маємо справу з конструкцією дослідницькою, яка є особливим ідеальним об'єктом; процес його утворення виявляється предметом вивчення цілого комплексу наук.

Географічна конструкція дослідницька повинна висвітлювати саме географічні риси об'єкту: просторовість, комплексність, цілеспрямованість.

Петлін В.М. обґрунтовує поняття конструктивних утворень. В якості таких він розглядає елемент, комплекс і систему [17]. Елементами найчастіше називають складові (структурні) підрозділи компонентів двох категорій (порядків). Елементи першого порядку, або географічні елементи, – складові частини компонентів геосистем, які підлягають географічному вивченню і є предметами відповідного дослідження у галузевих географічних науках (окремі форми рельєфу й елементи рельєфу, атмосферні опади, яруси рослинного покриву тощо). Елементи другого порядку, неподільні в межах географічного дослідження, географічна наука їх не вивчає (гірські породи, види і особини рослин і тварин, деревні пні, мурашники тощо) [9].

До конструктивних елементів, відносяться модельні частини (цілісні фрагменти, підсистеми), з яких складаються повноцінні модельні побудови. Насамперед це модельні уявлення фрагментів природної реальності, які співставляються з діяльністю людини через кінцеву ситуацію, що виділяється як первинний набір даних про вихідний об'єкт вивчення [15].

Комплекс – складна субстанція, яка складається з багатьох взаємозалежних частин.

Конструктивний комплекс є більш складним модельним утворенням, ніж конструктивний елемент. Він репрезентує матеріальну єдність, що формується з множини речовинних об'єктів, між якими водночас існує множина зв'язків, обумовлених діяльними силами. Окремі зв'язки регулюються не залежно один від одного, а таким чином, що всі члени системи або послуговуються умовами, які визначають вид і інтенсивність окремих зв'язків, або здатні виконувати таку роль.

Конструктивна система організаційно виглядає більш складним модельним утворенням. Вона відображає цілісність, що становить єдність закономірно розташованих і взаємопов'язаних частин [2]. В. М. Петлін додає, що ця єдність функціональна [17]. Системним конструктом природних територіальних систем є модель, первинна щодо самої практичної діяльності людини в природі, і вивчення об'єктів на основі вже набутого знання про інші подібні процеси, явища і дії [15].

Системний конструкт відповідає структурно-динамічним критеріям: вбудований на основі порівняння як морфологічних ознак компонентної і функціональної структури системи, так і динамічних взаємозв'язків між ними.

В даній статті ми розглядаємо ландшафтно-рекреаційну систему (ЛРС) та її конструкт як об'єкт дослідження конструктивної географії.

Насамперед, потрібно з'ясувати поняття – ЛРС.

Передумовою виникнення цього терміну є поняття рекреаційної системи. Як правило, рекреаційні системи мають територіальний характер. Це визначається географічною вибірковістю рекреаційних занять, просторовою нерівномірністю

поширення природних комплексів, різною їх стійкістю до рекреаційних впливів, складною взаємодією рекреаційних систем з територіально-виробничими комплексами [3].

У даному випадку В. С. Преображенський обґрунтовує існування особливого класу географічних систем – територіальних рекреаційних систем [18]. В своєму класичному розумінні за В. С. Преображенським, ТРС – соціальна географічна система, гетерогенна за своїм складом, яка складається із взаємопов'язаних підсистем: групи відпочиваючих, природних і культурних комплексів, інженерних засобів, обслуговуючого персоналу, органу управління; характеризується функціональною і територіальною цілісністю в рамках певного територіального масштабу.

Друга складова поняття ЛРС – ландшафт, зокрема – рекреаційний ландшафт. За своїм змістом поняття ландшафту є досить широким і, окрім географії, й науки загалом, охоплює такі області культури, як поезія, живопис, психологія, філософія, політика тощо. Відповідно, існує множина визначень даного поняття в кожній області. В своєму дослідженні ми будемо посилалися на інтерпретацію терміну «ландшафт» М. Д. Гродзинським [5].

Як загальнокультурне поняття ландшафт розуміється як простір, образ якого формується конфігурацією місць, які займають і змінюють належні до нього елементи.

В науковому-географічному аспекті ландшафт являє собою частину географічної оболонки, де різноякісні субстанції, тіла й процеси пов'язані у своєму розміщенні та розвитку і формують просторові структури з характерним для них образом і змінами в часі [6].

Наблизитись до визначення ландшафтно-рекреаційної системи нам допоможе розуміння поняття «рекреаційний ландшафт» – природні або антропогенні ландшафтні комплекси, в яких докорінно змінений або перебудований хоча б один з компонентів [7]. К. Й. Кілінська розглядає рекреаційний ландшафт саме з позицій системності: «це історично сформована та спеціально створена територіально стійка, просторово-часова сукупність взаємопов'язаних модифікованих рекреаційних комплексів, що характеризуються здатністю функціонувати в НПС як єдине ціле та виконувати рекреаційні функції» [11].

Аналіз зазначених визначень дає нам можливість синтезувати поняття «ландшафтно-рекреаційна система», використовуючи наступні ввідні дані:

- ландшафтна система може бути як територіальною, так і аквальною, тому доцільним є поєднання цих складових – геотеріальна система;
- ЛРС містить як природну, так і антропогенну складову;
- ЛРС складена з різних за генезисом, морфологією і складом частин, тобто є гетерогенним утворенням;
- системність передбачає цілісність і наявність взаємозв'язків у розміщенні, функціонуванні та розвитку складових елементів;
- основна функція ЛРС – забезпечення потреб людини у рекреаційній діяльності;
- ЛРС, як геоутворення знаходиться в постійній просторово-часовій динаміці;
- ландшафт, як складова ЛРС, є об'єктом сприйняття.

Ландшафтно-рекреаційна система – це цілісне геотеріальне природно-антропогенне утворення, гетерогенне за своїм складом, в якому тісно взаємопов'язані у своєму розміщенні, функціонуванні та розвитку різноякісні субстанції, тіла й процеси, які забезпечують потреби людини в рекреаційній діяльності, виконують особливу соціально-економічну функцію – відновлення функціональних систем організму людини та

формують просторові структури з характерним для них образом і змінами в часі.

Дослідження ЛРС та їх підсистем має виразне конструктивно-географічне спрямування і проводиться з метою раціонального використання та охорони природних ресурсів, організації рекреаційного господарства та обґрунтування критеріїв і принципів його ефективного функціонування та збалансованого розвитку.

Конструкт ЛРС проявляє певні властивості. У властивостях ЛРС проявляється внутрішня сутність її самої й системи зв'язків, відношень, в яких вона функціонує.

З позиції теорії систем, властивість – це системна категорія, яка формується взаємозв'язками і взаємовідношеннями як з внутрішніми структурними частинами системи, так і з її оточенням (середовищем) і характеризується емерджентно-інваріантними ознаками [17].

Ознаку властивості є якісна або кількісна характеристика об'єкту, в даному випадку – ЛРС. Властивість буде конструктивною, якщо в якості об'єкту виступає конструкт ЛРС.

Головні конструктивні властивості [17]:

- організованість конструктивна – складова загальної організованості – характеризує сукупність взаємозв'язків і взаємозумовленостей як елементів, так і емерджентної якості будь-якого конструкту, що забезпечує модельованому об'єкту стійке існування в часі і просторі;

- комплексність конструктивна – складна багатофункціональна властивість, здатна адекватно репрезентувати модельні й реальні комплексні геотеріальні утворення;

- структурність конструктивна – характеристика конструкту (моделі), яка репрезентує структурні властивості реального (модельованого) об'єкту; виявляється в двох аспектах – внутрішньому і зовнішньому;

- системність (геосистемність) конструктивна – похідна еквіпотенційності – можливість розглядати географічні об'єкти як системи і як один із елементів більш загальної системи.

- ізоморфність конструктивна – метричні властивості простору і часу; характеризують геопростір із найбільш загального, якісного плану, такого, як упорядкованість і структурність.

Ландшафтно-рекреаційну систему можна розкласти на складові елементи, з одного боку, та уявляти її як один з елементів більш загальної системи. Тому ЛРС можна досліджувати у двох напрямках:

- 1) від цілісної системи до її елементів: вивчення внутрішньої будови системи, закономірностей організації елементів – аналіз структури системи;

- 2) від окремих елементів до загальних властивостей системи як цілого: уявлення цілісної системи вже як елемента у складі більш загальної системи – аналіз функцій системи.

Так, досліджуючи ЛРС як природно-антропогенний комплекс, можна моделювати її морфологічну будову/компонентний склад (структура системи) або її якісну своєрідність серед інших ЛРС у складі певної території (аналіз функцій системи) [4].

Найхарактернішою ознакою ЛРС є цілісність. До того ж, ця цілісність існує у вигляді системної функціональної єдності, якій притаманна емерджентна якість. Тож така властивість ЛРС, як цілісність, визначається не тільки, і не стільки властивостями її окремих компонентів, а властивостями її структури, особливостями її інтегративних зв'язків.

Поняття «цілісності» вказує на наявність у ЛРС єдиної мети – функції усього сполучення елементів – задоволення рекреаційних потреб, чого немає в окремих її складових. Основним у концепції цілісності є розуміння того, що частини (компоненти) не можуть бути вивчені поза розглядом усього цілого.

Відносно реальних ЛРС – зрозуміло, що ціле завжди більше, ніж проста сума складових, оскільки ціле реально функціонує й еволюціонує в часі та просторі. Однозначно конструкти ЛРС, як структуровані утворення, володіють тими ж властивостями, щоб адекватно відображати модельовану реальність. Однак цілісність цьому структурованому утворенню задається суб'єктом моделювання.

Звичайно, значною є роль суб'єкта у створенні конструкту. Першочерговою є мета створення конструкту – завдання, що полягає у створенні такої моделі (конструкту) досліджуваної ЛРС, яка б вірно і повно відображала її основні функції та будову. По друге, ця модель повинна надавати можливість експериментувати з нею шляхом зміни її параметрів і характеристик, або застосувавши умовне різноваріантне та різноінтенсивне навантаження, як природного, так і антропогенного походження. По третє, модель наділена нормативними функціями, що надає змогу проводити відповідне оцінювання модельованих об'єктів.

Конструкт (модель) ЛРС повинен мати функціональні ознаки і вибудовуватися за певною структурною схемою.

Доцільно визначитись із термінами «функція системи» і «функція її конструкту».

Функція системи заслуговує на розгляд у декількох варіантах. Насамперед, це дії системи, які проявляються в змінах можливих її станів [1]. По-друге, засіб функціонування (дії, вияву) компонентів системи, спрямований на її збереження і розвиток [8]. І нарешті, це закон (сукупність правил), за яким, залежно від зовнішніх факторів, відбувається зміна в часі внутрішніх елементів і структури системи [14].

Щодо функції конструкту, модельного відображення реальної територіальної системи, то це взаємопов'язана сукупність можливих динамічних або еволюційних мінливих станів конструйованої, в даному випадку, ЛРС, які конструкт здатен із певною імовірністю відобразити.

В своєму загальному розумінні, географічні конструкти можуть відображати наступні функції ЛРС [17]:

- домінантна функція, яку визначає загальна кінцева мета розвитку системи, або загальна кінцева мета її конструювання. Такою загальною кінцевою метою для ЛРС є забезпечення гармонізованого рекреаціопродукуючого стану відповідної ділянки ландшафтної сфери, обмеженої функціональним простором цієї системи. Загальною конструкторською кінцевою метою може бути достовірно прийнятне моделювання певного стану ЛРС за заданим антропогенним навантаженням;

- функція транзиту – це здатність підсистем ЛРС або навіть цілісних утворень здійснювати передачу речовини, енергії, інформації між складовими системи або між цілими ЛРС; функція дуальна: транзитна і поєднувальна;

- функція акумулювання – полягає в поступовому накопиченні речовини, енергії, інформації в межах ЛРС або їх структурних складових; наслідок – накопичення й зміна ознак ЛРС; дуальна;

- бар'єрна функція – здатність ЛРС з допомогою особливих пристосувань забезпечувати вибіркове проникнення із зовнішнього середовища у внутрішнє одних речовин і видалення інших; дуальна;

- захисна функція – проявляється в здатності підсистем ЛРС здійснювали захист шляхом перехоплення, гальмування, інформаційного поглинання тощо деструктивних впливів [16];

▪ функція місця – відображає зв'язок виробничої діяльності з природною та їх закріплення у просторі матеріалізованою працею в формі різних матеріальних об'єктів [13].

Загалом, взаємодіюча сукупність функціональних характеристик конструкту ЛРС забезпечує йому наближене відображення реальних механізмів просторово-часового функціонування ЛРС.

ЛРС як система розкривається багатьма структурами. Так, у вертикальному розрізі ЛРС може бути представлена не лише через поєднання та взаємодію природних і антропогенних компонентів а й уявлятися як композиція речовин, енергії, інформації. Ще різноманітнішими є геотеріальні структури ЛРС. Тобто, ЛРС є полі структурним утворенням – в ній може бути виділено стільки структур, скільки в ній є зв'язків, оскільки саме зв'язок і породжує структуру.

Загальнометодологічною основою такого розуміння ЛРС є принцип доповнюваності, сформульований Нільсом Бором. Згідно цього принципу, усебічне пізнання одного об'єкта чи явища досягне за умови дослідження його з різних проєкцій (різними моделями, різними підходами), звести які до однієї принципово не можливо [5].

Головним завданням створення конструкту ЛРС є процес його структуризації (встановлення загальних залежностей, правил між складовими модельованої системи та індивідуальних засобів зв'язку цих частин між собою).

У процесі створення конструкту ЛРС моделюються саме структури географічні.

Модельовані структури ЛРС мають відповідати таким вимогам: бути багатозв'язаними, бути багаторівневими, мати функціональні ознаки, бути детермінованими, характеризуватися імовірністю, бути інформаційними, відзначатися просторовістю, характеризуватися часовою мінливістю.

Як географічний конструкт ЛРС характеризується наявністю мети створення й повинен відображати функціональну мету модельованої ЛРС, так і його структура є відбитком мети цього об'єкту, яка залежить від власної структури ЛРС і може бути дуже спрощеною або дуже складною.

Висновки. Об'єктом дослідження конструктивної географії є «конструкт» – модельне утворення, яке відображає закономірності просторово-часової організації певного об'єкту і за допомогою якого здійснюється оцінка правильності знань про певні властивості, процеси, явища, що з ним реально відбуваються.

Вимогами конструктивної географії до її об'єкту дослідження є: об'єктивність, географічність, комплексність, системність, екологічність, синергетичність, складність.

Ландшафтно-рекреаційна система – це цілісне геотеріальне природно-антропогенне утворення, гетерогенне за своїм складом, в якому тісно взаємопов'язані у своєму розміщенні, функціонуванні та розвитку різноякісні субстанції, тіла й процеси, які забезпечують потреби людини в рекреаційній діяльності, виконують особливу соціально-економічну функцію – відтворення психофізичної енергії населення та формують просторові структури з характерним для них образом і змінами в часі. Розуміння того, що ЛРС має багато різних «проєкцій», «вимірів», «аспектів», «ракурсів» і є її сучасним розумінням.

Дослідження ЛРС та їх підсистем має виразне конструктивно-географічне спрямування, в площині якого лежить побудова конструкту (моделі) досліджуваної ЛРС, і здійснюється з метою дієвої організації рекреаційного господарства та обґрунтування критеріїв і принципів його ефективного функціонування та збалансованого розвитку.

ЛРС – поліструктурне утворення, у властивостях якого проявляється внутрішня сутність його самого й системи зв'язків, відношень, в яких він функціонує.

Список літератури

1. Власов К. П. Методы исследований и организация экспериментов / Власов К. П., Власов П. К., Киселева А. А. ; [под ред. К. П. Власова]. – Харьков : Гуманитарный центр, 2002. – 256 с.
2. Гавриленко О. П. Геоэкологичне обґрунтування проєктів природокористування: підручник / О. П. Гавриленко. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 303 с.
3. Теоретические основы рекреационной географии / Герасимов И. П., Преображенский В. С., Абрамов А. С. и др. ; [под ред. В. С. Преображенского]. – М. : Наука, 1975. – 219 с.
4. Геренчук К. І. Польові географічні дослідження : навч. посібник / Геренчук К. І., Раковська Е. М., Топчів О. Г. – К. : Вища школа, 1975. – 246 с.
5. Гродзинський М. Д. Пізнання ландшафту : місце і простір : у 2-х т. / М. Д. Гродзинський. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2005. – Т. 1. – 431 с.
6. Гродзинський М. Д. Ландшафтознавство / М. Д. Гродзинський, О. В. Савицька. – К. : ВПЦ «Київський університет», 2008. – 319 с.
7. Денисик Г. І. Рекреаційні ландшафти Поділля : [монографія] / Г. І. Денисик, В. М. Воловик. – Вінниця : Едельвейс і К, 2009. – 209 с.
8. Дмитрук О. Ю. Ландшафтно-урбанізаційні системи: конструктивно-географічні основи оптимізації та управління / О. Ю. Дмитрук. – К. : ВГЛ «Обрії», 2004. – 215 с.
9. Исаченко А. Г. Система основных понятий современного ландшафтоведения / А. Г. Исаченко // География и современность. – Л. : изд-во ЛГУ, 1982. – С. 17-50.
10. Иванов Е. А. Ландшафты горно-промышленных территорий : монография / Евгений Иванов. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Ів. Франка, 2007. – 334 с.
11. Теоретичні та прикладні аспекти рекреаційного природокористування в Україні / Кілінська К. Й., Руденко В. П., Аніпко Н. та ін. – Чернівці : Рута, 2010. – 250 с.
12. Маринич О. М. Фізична географія України : підручник / О. М. Маринич, П. Г. Шищенко. – К. : Знання, 2006. – 510 с.
13. Минц А. А. Функция места и ее изменения / А. А. Минц, В. С. Преображенский // Изв. АН СССР. Серия географ. – 1970. – № 6. – С. 112-115.
14. Моделювання та прогнозування стану довкілля: підручник : у 2-х ч. / Т. Б. Михайлівська, В. М. Ісаєнко, В. А. Гроза, В. М. Криворотко – Ч.1. – К. : Книжкове вид-тво НАУ, 2006. – 212 с.
15. Михеев В. С. Ландшафтно-географическое обеспечение комплексных проблем Сибири / В. С. Михеев. – Новосибирск : Наука, СО, 1987. – 207 с.
16. Петлін В. М. Методологія та методика експериментальних ландшафтознавчих досліджень / В. М. Петлін. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Ів. Франка, 2009. – 400 с.
17. Петлін В. М. Конструктивна географія / В. М. Петлін. – Львів : ВЦ ЛНУ ім. Ів. Франка, 2010. – 554 с.
18. Территориальная рекреационная система как объект изучения географических наук / Преображенский В. С., Веденин Ю. А., Зорин И. В., Мухина Л. И. // Изв. АН СССР. Серия географ. – 1974. – № 2. – С. 34-42.

Танасійчук О. Ю. Ландшафтно-рекреаційна система як об'єкт конструктивно-географічного дослідження. У статті розглянуто основні методологічні підходи до дослідження ландшафтно-рекреаційної системи з позицій конструктивної географії.

Ключові слова: конструктивна географія, об'єкт, модель, конструкт, ландшафтно-рекреаційна система, функції, структура.

Tanasiychuk O. Landscape and recreational system as constructive geography research object. The article deals with the basic methodological approaches to landscape and recreational system research from the constructive geography perspective.

Keywords: constructive geography, subject, model, construct, landscape and recreational system, functions, structure.

Танасійчук О. Ю. Ландшафтно-рекреационная система как объект конструктивно-географического исследования. В статье рассмотрены основные методологические подходы к исследованию ландшафтно-рекреационной системы с позиций конструктивной географии.

Ключевые слова: конструктивная география, объект, модель, конструкт, ландшафтно-рекреационная система, функции, структура.

Надійшла до редколегії 27.11.2014